

Newsletter

CHAIRPERSON DR. R. A. MASHELKAR FRCS
EDITOR DR. V. S. PADBIDRI

EDITORIAL BOARD

DR. MRS. LAILA GARDA
DR. MRS. VAIJAYANTI PATWARDHAN
MR. SANDEEP RAUT

FOR PRIVATE CIRCULATION ONLY

April 2011

Volume 21

Number 2

More laurels for our Chairman

The most important and memorable event that took place almost towards the end of this quarter was the election of our Chairman, Dr. R. A. Mashelkar, as a foreign member of the American Academy of Arts and Science for 2011. Only 6 Indians have been elected so far as a foreign member of the Academy which was established in 1780. We all would like to offer our felicitations to Dr. Mashelkar.

Pune is fast turning out to be a major centre for clinical trials and several Research Centres and associated Ethics Committees (EC) have come up. In an attempt to create awareness among new members of the EC and familiarize them with their responsibilities, a workshop on "Good Clinical Practices" was organised at KEMHRC on 03rd April 2011 in collaboration with ISCR, Mumbai. A total of 30 EC members participated.

Each year, a Marathi essay competition is organised for ICDS supervisors on 03rd December, to commemorate World Disability Day. This activity is being conducted under the Rehabilitation of Disabled Children Project. Prize winners from Pune District were felicitated at a function held on 16th March 2011 at KEMHRC which was presided over by the Dy. Chief Executive Officer (ICDS), Mrs. Nandini Ghanekar.

In association with Pune Branch of IAP, our Neonatology Unit organised the National Satellite Ventilation Workshop from 08th to 10th April 2011. A total of 63 participants learnt the basic aspects of neonatal ventilation along with hands on training.

The RCH group conducted 2 training courses on "Routine Immunization". Each programme was for 3 days; In the first RI course there were 30 participants from 11 districts while the second course there were 15 participants from 3 districts.

Another 8 day training course "Integrated Management of Neonatal & Childhood Illness" was organised in March 2011. This course was attended by 21 MOs from 5 districts of Maharashtra. Two MOs from Dadra Nagar Haveli also attended the course.

The 16th round of HDSS surveillance at Vadu commenced from 01st Feb 2011 and is expected to be completed by the end of May 2011. A new molecular biology laboratory where human samples could be processed for DNA and RNA isolation became operational from February 2011. With this scientists at Vadu have taken one more step towards being self sufficient.

Keeping in mind the local demands, several vocational courses are being conducted in and around Pabal. Since the beginning of the year "Health education" activities and OPDs are being conducted with inputs from Vadu Hospital. Both these activities have received very good response.

Dr. V. S. Padbidri

Neonatal Satellite Ventilation Workshop

KEMHRC in association with IAP, Pune Branch, conducted "The Neonatal Satellite Ventilation Workshop" at Residency Club between 8th and 10th April 2011.

63 delegates from all over India attended the workshop, which was inaugurated by Dr. Shishir Modak (President IAP, Pune Branch and Dr. Umesh Vaidya (Consultant Neonatologist, KEM Hospital, Pune)

The workshop had eminent faculties like Dr. Ashok Deorari (AIIMS, New Delhi) Dr. Praveen Kumar (PGI, Chandigarh), Dr. Shrinivas Murki (Fernandez Hospital, Hyderabad), Dr. Suman Rao (St. John's Hospital, Bangalore), Dr. Rishikesh Thakre (Neo Clinic, Aurangabad) & Dr. Sandeep Kadam (Consultant Neonatologist, KEM Hospital)

Basic aspects of neonatal ventilation were covered, with hands on training & clinical scenarios over a period of 3 days. The workshop was appreciated by all the delegates & the faculties who made it a grand success.

We are thankful to KEMHRC and IAP, Pune Branch, for their continuous support & help for making the workshop successful.

Dr. Sandeep Kadam

Vadu, Health and Demographic Surveillance System - Round 16

The HDSS surveillance round 16 was initiated on 1st February 2011 and will end on 31st May 2011.

The population count for the 22 villages where the data has been collected for the HDSS round 16 is about 75,443. There are about 38,445 households within the Vadu HDSS area and we have collected HDSS information for about 23,413. The total birth count recorded for this round is 1,613 and the death count is about 327. About 5,031 new in migrants have been recorded for the 22 villages and there are about 1,137 out migrants. In order to track women who are pregnant as well as record the number of still births, live births as well as miscarriages and abortions we are administering the pregnancy questionnaires. We have collected pregnancy related information for about 9000 women.

36 Field Research Assistants have been recruited for data collection. 4 supervisors are allotted for the data quality check i.e. cross checking of the forms. 7 Data Entry Operators are allotted for data entry as well as data quality check.

Veena Muralidharan

Molecular Biology Laboratory- A step ahead at KEM, Vadu.

KEM Hospital (Research Centre), Vadu has established a laboratory dedicated for molecular biology techniques in Feb 2011. This state of art laboratory was inaugurated by Dr. V.S. Padbidri, Director KEMHRC, Pune on 3rd Feb 2011. Dr. Sanjay Juvekar, Dr. Shivaji Karad, and staff of KEM, Vadu were present for the ceremony.

This Level II laboratory designed to process human blood and various other samples for DNA and RNA isolation comprises of equipment like Bio safety cabinet, cooling centrifuge, electrophoresis apparatus, UV transilluminator, ultra-purification system for water etc. The laboratory aims to grow and give best outcomes to the projects carried out in the laboratory with plans to create landmarks in the area of population genomics.

Rutuja Patil

Meetings/Seminars/Conference attended by Vadu staff

1. Mr. Vijendra Ingole attended Time series data analysis workshop on Climate Change, Migration and Mortality held in Nouna, Burkina Faso organized by INDEPTH Network from 6th to 11th February 2011.
2. Dr. Bhushan Girase attended Global Congress on Verbal Autopsy, 15-17th February 2011 in Bali, Indonesia.
3. Dr. Sanjay Juvekar attended INDEPTH Board of Trustees Meeting 2nd-4th March 2011, in Accra, Ghana.
4. Ms. Rutuja Patil attended Communications workshop organized by INDEPTH Network in Accra, Ghana from 5-7th April 2011.
5. Mrs. Pallavi Lele attended the INDEPTH Multisite Analysis in Dynamics of Migration and Health (MADIMAH) workshop in Accra, Ghana from 17-21st April 2011.

Meetings and Presentations by the Diabetes Unit staff

Prof. C. S. Yajnik

- 1) Wellcome Trust DBT, Varanasi, India, 20 - 23rd February 2011
 - India Alliance meeting Update
- 2) DIPSI Meeting, Mumbai, India, 26-27th February 2011
 - Delivered lecture on "Nutrition and environmental exposures programming the fetal epigenome"
- 3) Wellcome PPH, London, 28 Feb -1st March 2011
- 4) Mini Symposium on Diabetes, Obesity and Nutrition-
The Rank Prize Funds, UK, 7-10th March 2011
 - Delivered lecture on " Early Life nutrition & Diabetes"

- 5) PhD-Course Programme, Copenhagen, 14-18th March 2011
 - Lecture for PhD students on Fetal Programming and Nutrition in children
 - 6) Epigenetics and Developmental programming Conference-GEOCODE Workshop, 21- 22nd March 2011
 - 7) International Symposium on Diabetes and Pregnancy, Salzbrug,Austria, 24-26th March 2011
 - Delivered lecture on "GDM-How much of its Pre-Gestational lessons from the Indian offspring" and "Lessons from the Indian offspring"
 - 8) Novo International Meeting, UK, 28-30th March 2011
 - 9) International symposium on early programming, Mumbai, 13 April 2011.
 - Attended meeting on early programming and fetal origins of adult diseases
- Prof. C. S. Yajnik and Diabetes Unit Staff**
- 1) BioCrats meeting, Persistent, Pune, 19th Feb 2011
 - Inaugural speech by Dr. C S Yajnik and guest lecture by other experts followed by panel discussion, attended by diabetes unit staff
 - 2) First Hemoglobin Update meet, Mumbai, 5th March 2011
 - Lecture by various professors, attended by Pallavi Hardikar and Deepa Raut
 - 3) Nutrition CME on Management of IDDM, Pune, 18th March 2011
 - Lecture on various topics, conducted by Tejas Limaye, Sonali Wagle and Dr Kalpana Jog
 - 4) Epigenetics and Development programming conference, UK, 21-22nd March 2011- GEOCODE meeting
 - Attended by Charu Joglekar and Smita Kulkarni
 - 5) Investigator Meeting, Singapore, 6-7th April 2011
 - Organized by Novo Nordisk, attended by Savita Mahajan and Dr. Harshada Kudalkar

Women's Development Training Centre, Pabal

Started a new **Tailoring** batch at Jarkarwadi (Dobalewadi), Tal Ambegaon on 05.02.2011

Mr. A. D. Shahane , General Manager (Corporate Training) and Mr. Ramchandra Deshpande, Secretary, L & T Public Charitable Trust, Mumbai, visited Pabal Centre on 20.04.2011 and gave us valuable guidance and suggestions

Celebrated '**Mahila Melava**' on the occasion of 'World Women's Day' on **08.03.2011** Chief Guest Mrs. Rajlakshmi Rangan, Sr. AO, KEMHRC.

The '**Ruchira**' outlet centre started on 01.02.11. At present we are providing snacks, meals, lassi and coldrinks. Potato crisp, kurdai, sandge are prepared and kept for sale.

Vocational courses - Current status

Sr. No.	Course	Batch No./ Place	No. of Trainees
A	Food Processing & Quantity Cooking	First / Loni	18
		Second / Gosasi	12
		Third / Khadakwadi	20
		Fourth / Kanhur Mesai	15
		Fifth / Kendur	18
		Sixth / Dhamani	30
		Seventh / Loni	16
		Eighth / Kendur	19
		Total	148
B	Home Nursing	First / Pabal	19
		Second / Vadu	20
		Third / Pabal	10
		Fourth / Vadu	19
		Total	68
C	Tailoring	First / Pabal	08
		Second / Loni	18
		Third / Khadakwadi	15
		Fourth / Jarkarwadi	10
		Total	51
D	Foundation Course : Spoken English and Computer Basic (Computer Basic course was not conducted at Kendur)	Home Nursing- Pabal, Vadu	57
		Food Proc. - Khadakwadi	
		Home Nursing- Pabal, Vadu	53
		Food Proc. - Kendur	
		High school girls - Pabal	09
		Total	119
		Total(A+B+C+D)	386

- Started summer vacation batch of Basic Computer and Spoken English.
- Mr. Raja Samir Nandan from L & T Public Charitable Trust, Mumbai visited Pabal centre from 20 to 22 April 2011.
- Home Nursing trainees were sent to Vadu and private hospitals for practical training.

Diagnostic camps were held at Kanersar, Kendur and Waphagaon. ENT, Dental, Gynec, Surgical, Orthopedic, Ophthalmic and General medicine experts from Vadu hospital examined the patients

Alternative Medicine Course was started on 19.03.2011 with the help of Mr. Purushottam Balkrishna Deshpande

Current status – Health education initiated w. e. f. January 2011

Sr. No.	Particulars	Progressive No. of beneficiaries
A	I. Health education	
	• Ante Natal Care	144
	• Post Natal Care	146
	• Immunization	193
	• Weaning food	178
	• Diarrhea	84
	• Acute Respiratory Infection	26
	Total	771
	II. Referred to Vadu or other hospital	
	• Ophthalmic	40
	• E.N.T.	34
	• Skin diseases	19
	• Gynecological	65
	• Other diseases	42
	Total	200
	III. Treatment for minor ailments	
	• Paracetamol	151
	• Sodamint	80
	• Cough syrup	01
• Others (Dressing , Diarrhoea)	103	
Total	335	
B	Camps	No. of camps held
	Women's health education	7
	Girl's health education	5
	Diagnostic	3
	Total	706
C	Yuvati Vikas Kendras (7 to 11 yrs)	
	No. of camps conducted – 10	245
D	Developmental activities	
	Self Help Group visits	69
	Kitchen garden promotion	21
	Govt. Scheme motivation	22
	Others (Pulse Polio immunization motivation)	446
	Total	558
E	Paramparik Aushadh Yojanetun Aarogya (Alternative Medicine Course)	30

Activities:

YVK melava held on 25th April. 147 girls from 10 different villages attended the melava

Health education camp for girls (12-19 years)

Mr. Vasant Pingale, Project Incharge, WDTC, Pabal

RCH-II project activities

A) Visits :

The Consultants Dr.Vaijayanti Patwardhan, (Medical), Mr.Sandeep Raut (Management), Mrs.S.Rajalakshmi (Finance) and Dr.Sandeep Dhende (RO) visited the following places for GAP analysis, as directed by National Institute of Health & Family Welfare, New Delhi.

Visit by	Dates	Training Institute	District
Dr. V.S. Patwardhan	17.01.2011 to 21.01.2011	District Training Centre	Nagpur
		Health & Family Welfare Training Centre	
		Public Health Institute – MPW Training Centre	
		DAGA Memorial Govt. Hospital (Women & Children) – ANM Training College	
		Block Training Centre – Omred	Bhandara
		ANMTC, General Hospital	
		District Training Centre	
		Hospital Training Centre	
		Block Training Centre, Paoni	
		District Training Centre	
	11.02.2011 to 12.02.2011	Hospital Training Centre	Wardha
		ANM Training Centre	
		Block Training Centre, Arvi	
		District Training Centre	
14.02.2011 to 16.02.2011	Hospital Training Centre	Satara	
	ANM Training Centre		
	Block Training Centre, Karad		
	Health & Family Welfare Training Centre		
	District Training Centre		
17.01.2011 to 19.01.2011	Hospital Training Centre	Kolhapur	
	ANM Training Centre		
	Block Training Centre, Gadhinglaj		
	ANM Training School		
20.01.2011 to 22.01.2011	District Training Centre	Akola	
	Hospital Training Centre		
	Block Training Centre, Murtijapur		
20.01.2011 to 22.01.2011	Health & Family Welfare Training Centre	Amravati	
	MPW Training Centre		
	ANM Training Centre		

Mrs. S. Rajalakshmi		Hospital Training Centre	Chandrapur
		Block Training Team, Chikhaldara	
	27.01.2011 to 30.01.2011	District Training Centre	
	ANM Training Centre		
	Hospital Training Centre		
	Block Training Team, Nagbhid		
	01.02.2011 to 02.02.2011	District Training Centre	Jalgaon
		Hospital Training Centre	
		ANM Training Centre	
		Block Training Centre, Muktainagar	
	03.02.2011 to 04.02.2011	District Training Centre	Buldhana
		Block Training Centre, Shegaon	
		ANM Training Centre	
		Hospital Training Centre	
	10.02.2011 to 11.02.2011	District Training Centre	Ratnagiri
		Hospital Training Centre	
		ANM Training Centre	
		Block Training Centre, Vahalphata, Chiplun	
	16.02.2011	District Hospital, Asilo Hospital, Mapusa	Goa
		Hospicio Hospital	
		Institute of Nursing Education	
	18.01.2011 to 24.01.2011	Health & Family Welfare Training Centre	Pune
		Auxillary Nurse Midwife Training Centre	
		District Training Centre	
Hospital Training Centre			
Multi Purpose Workers Training Centre			
27.01.2011 to 28.01.2011	District Training Centre	Ahmednagar	
	Hospital Training Centre		
	Auxilliary Nurse Midwife Training Centre		
	Block Training Centre, Sangamner		
03.02.2011 to 05.02.2011	Health & Family Welfare Training Centre	Nashik	
	District Training Centre		
	Hospital Training Centre		
	ANM Training Centre		
	Block Training Centre, Kalwan		
	Block Training Centre, Malegaon		
14.02.2011 to 15.02.2011	District Training Centre	Alibag	
	Hospital Training Centre		
	ANM Training Centre		
	Block Training Centre		
21.02.2011 to 22.02.2011	Health & Family Welfare Training Centre	Thane	
	District Training Centre		
	Hospital Training Centre		
	ANM Training Centre		
	Block Training Centre, Vikramgad		
	Block Training Centre, Padgha		
23.02.2011	Multipurpose Workers Training Centre	Dadra Nagar & Haveli	
	ANM Training Centre Medical & Public Health Department, Training Site		

Dr. S.J. Dhende	17.01.2011 to 24.01.2011	District Training Center	Aurangabad
		Block Training Team, Sillod	
		Health & Family Welfare Training Centre	
	17.01.2011 to 24.01.2011	MPW (M) Training Center	Beed
		District Training Centre	
		Block Training Centre, Kaij	
		Auxiliary Nurse Midwife Training Centre	
	02.02.2011 to 04.02.2011	Hospital Training Centre	Dhule
		District Training Centre	
		ANM Training Centre	
	09.02.2011 to 10.02.2011	Block Training Centre, Shirpur	Yavatmal
		District Training Centre	
		ANM Training Centre	
		Block Training Centre, Pandharkawada	
	12.02.2011 to 14.02.2011	Block Training Centre, Pusad	Parbhani
		District Training Centre	
		ANM Training Centre	
		Hospital Training Centre	
	15.02.2011 to 16.02.2011	Block Training Centre, Gangakhed	Nanded
		District Training Centre	
		ANM Training Centre	
		Block Training Centre, Degloor	
	17.02.2011 to 18.02.2011	Block Training Centre, Hatgaon	Osmanabad
		District Training Centre	
Hospital Training Centre			
ANM Training Centre			
		Block Training Centre, Omerga	

B] Trainings conducted for Medical Officers at CTI :

S.N.	Training	Duration
1	Integrated Management of Neonatal Childhood Illness.(IMNCI)	07/03/2011 to 14.03.2011
2	Routine Immunization (RI)	23/03/2011 to 25/03/2011
3	Routine Immunization (RI)	19/04/2011 to 21/04/2011

C] Trainings conducted for Medical Officers at HFWTC, Pune

Sr.No.	Training	Dates/Duration	Trainer
1	Induction Training	16.03.2011	Mr. S Raut.
2	Routine Immunization	27.04.2011 to 29.04.2011	Dr.(Mrs.) V. Patwardhan

D] Meetings attended

Sr. No.	Date	Meetings	Place	Persons attending
1	05.01.2011 07.01.2011	Orientation Workshop, RCH/NRHM	NIHFW, New Delhi	Dr. Mrs.V. Patwardhan Mr. S. Raut Mrs. S.Rajalakshmi Dr. S. Dhende

Sr. No.	Date	Meetings	Place	Persons attending
2	13.01.2011	Principals' meeting	KEMHRC, Pune	Dr.Mrs.V. Patwardhan Mr. S. Raut Mrs. S.Rajalakshmi Dr. S. Dhende
3	15.01.2011	Jt. Director NRHM	State Health Society Mumbai	Dr. V .S .Padbidri (Director) Mr. S. Raut
4	18.02.2011	Principals' meeting	SFWB Pune	Dr.Mrs.V. Patwardhan Mrs. S.Rajalakshmi
5	25.03.2011	Principals' meeting	SFWB Pune	Mr. S Raut.

बकिस वितरण कार्यक्रम

अपंगत्व प्रतिबंध व पुनर्वसन कार्यक्रमांतर्गत दि ३ डिसेंबर जागतिक अपंग दिनानिमित्त एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना(प्रकल्पा) अंतर्गत व जिल्हा परिषद यंत्रणेच्या माध्यमातून सहा जिल्हातील पर्यवेक्षिकांसाठी निबंध स्पर्धा आयोजित केली गेली. या स्पर्धेचा मुख्य उद्देश असा आहे - पर्यवेक्षिकांमार्फत सर्व अंगणवाडी कार्यकर्तीना व समाजाला माहिती देणे, आरोग्य, प्रतिबंध, पुनर्वसन, आहाराचे व परस बागेचे महत्व, अपंगांना मिळणाऱ्या सेवा व सवलती याची माहिती. मुख्यत्वे करून प्रतिबंधावर कोणत्या उपाय योजना कराव्यात, मुलांचा आहार, कुपोषण इ. विषय निबंधातून घेण्यात आले. त्याचाच भाग म्हणून १६ मार्च २०११ रोजी एकूण १०३ पैकी ३३ पर्यवेक्षिकांना प्रथम, द्वितीय, तृतीय क्रमांकांचे बकिस, मानपत्र, प्रमाणपत्र व ७० पर्यवेक्षिकांना प्रमाण पत्र देवून गौरविण्यात आले. बकिस वितरणाचा कार्यक्रम जिल्हा परिषदेच्या महिला बाल कल्याण विभागाच्या उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी सौ.नंदिनी घाणेकर, प्रकल्प प्रमुख डॉ. व्ही.एस.पडबिद्री आणि इम्पॅक्ट यु.के. सल्लागार सौ. हेमा उदेशी व २१ प्रकल्पातील प्रकल्प अधिकारी, १०३ पर्यवेक्षिका, १३ तालुक्यांचे प्रकल्पाचे जिल्हा समन्वयक यांच्या उपस्थितीत बकिस वितरण कार्यक्रम संपन्न झाला.

श्री. अ. द. दुधाने

* अपंग प्रतिबंध निबंध स्पर्धा *

१) अपंग प्रतिबंध व पुनर्वसनाचा पूर्व इतिहास-

समाजात अपंग व्यक्ती कडे पाहण्याचा दृष्टीकोन चांगला नव्हता परंतु आता परिस्थिती बदलली आहे. शासनाने १९९५ साली अपंगा विषयी कायदा केला त्यामुळे अपंगांना सन्मान मिळवून दिला. पुणे जिल्हा मध्ये १९४९ पासून अपंगत्व पुनर्वसनाच्या कार्यक्रमास सुरवात झाली. सर्व शिक्षा अभियाना अंतर्गत २००५ पासून सेवा देण्यास सुरवात केली. सन २००६ पासून के. ई. एम. ने अंगणवाडी पातळीवर प्रशिक्षण देवून

२००७ पासून लाभार्थी सेवा दिल्या गेल्या. यामध्ये ०-१८ वयोगटातील लाभार्थीना उपचार केले जातात.

२) प्रस्तावना - १९८१ साली पहिला अपंगत्व प्रतिबंध दिन प्रथम साजरा केला गेला. ३ डिसेंबर हा अपंग दिन साजरा केला जातो. व्यक्तीच्या दैनंदिन व्यवहारात दैनंदिन कार्य करण्यास जर अडथळा येत असेल तर त्यास अपंगत्व समजावे. अपंगत्व सुधारण्यासाठी अमाप पैसा खर्च होतो म्हणून समाजात अपंगत्व प्रतिबंधाचा मार्ग अवलंबणे आवश्यक आहे.

३) अपंग कल्याण कायदा १९९५- २५ क च्या तरतुदीनुसार अपंगा विषयी कायदा भारत सरकारने केला यामध्ये

- १) लाभार्थीचा त्वरित शोध घेणे.
- २) अपंगाना शैक्षणिक सुविधा देणे
- ३) ० -१८ वयोगट लाभार्थी मधील व्यंग लवकर शोधणे व शिक्षणाच्या प्रवाहात आणणे.

४) अपंगास मिळणाऱ्या सेवा सवलती संदर्भात माहिती-

- १) अपंगास ३% राखीव जागा असतात
- २) एस टी बस प्रवास सवलत
- ३) अंध व्यक्ती सोबत एक व्यक्ती असते
- ४) उद्योग-धंदा करण्यास शासनाकडून आर्थिक सहाय्य दिले जाते
- ५) शासकिय कर्मचारी असल्यास कामावर येताना १/२ तास उशिरा व १/२ तास लवकर जाण्यास सवलत असते

६) मुलांना शिष्यवृत्ती मिळते

५) अपंगत्व प्रतिबंध व पुनर्वसन करणाऱ्या संस्थांची माहिती

- १) मतिमंद संस्था- अपंग कल्याणकारी संस्था वानवडी
- २) अपंग रोजगार आरोग्य तांत्रिक प्रशिक्षण चिंचवड
- ३) साधना व्हिलेज (मतिमंद) संस्था
- ४) अस्थिव्यंग व बहुविकलांग बालकल्याण संस्था
- ५) साईबाबा सेवा धाम कॉम्प्लेक्स कान्हेफाटा
- ६) अंध मुलींची शाळा
- ७) मूकबधिर विद्यालय
- ८) महावीर मूकबधिर विद्यालय
- ९) एस.एस.जोशी कर्णबधिर
- १०) मूकबधिर निवासी शाळा
- ११) मूकबधिर बालकल्याण केंद्र बारामती
- १२) के.ई.एम हॉस्पिटल पुणे
- ६) अपंगत्व येण्याची कारणे- अपंगत्व आजारातून, कुपोषण(कमी वजन), जन्मतः, अपघातातून येते.समाजात दारिद्र्य, या विषयी अज्ञान, अशिक्षितपणा, मूलभूत, वैद्यकिय सेवा उपलब्ध नसल्याने अपंगत्व येवू शकते. अपंगत्व दृष्टीदोष, तिरळेपणा, बहिरेपणा, मतिमंद, बोलण्यात दोष, फिट येणे प्रकार आहे. कारण
- १) नात्यात लग्न केल्याने
- २) कमी वयात लग्न करणे
- ३) माता कुपोषित असेल तर होणारे अपत्य कुपोषित होते.
- ४) गरोदरपणात पहिले तीन महिने वैद्यकिय सल्ल्याशिवाय औषधे

व एक्सरे केल्याने

- ५) गरोदरपणात धनुर्वत इंजेक्शन व लोहाच्या गोळ्या न घेतल्याने
- ६) अंधारात व बऱ्याच वेळ पाहिल्याने
- ७) वेगवेगळे खेळ खेळताना (फटाके, विटीदांडी, लंगोरी, गलोल) मुलांना दुखापत होते
- ८) लहान मुलांना डोळ्यात काजळ सुरमा वापरल्याने
- ९) मोठा आवाज, गोंगाट, लाऊडस्पीकर यामुळे बहिरेपणा येतो
- १०) आयोडिन युक्त मीठ न वापरणे
- ११) डोळे आल्यास क्लोरोमायसिटीन ऑलीकॅंप (लिंबोळी) जी कमी पैशात औषध दुकानात मिळत असताना उपलब्ध न झाल्याने दृष्टीदोष येवू शकतो.
- ७) अपंग मुलांच्या पुनर्वसनासाठी अंगणवाडी मुख्य सेविकेनी केलेली कार्यवाही
- १) प्रशिक्षणाच्या वेळी दिलेल्या प्रश्नावली व सदोष मुलांची यादी अंगणवाडी सेविकाकडून नोंदी घेणे
- २) अंगणवाडी सेविकांना चार्ट कसा वापरावा हे समजावणे
- ३) कमी ऐकू येणाऱ्या मुलांची कशी तपासणी करावी हे शिकवणे
- ४) सदोष मुलांची यादी करून वैद्यकिय अधिकारी/प्रा. आ. केंद्र समन्वयाने संदर्भ सेवा देणे. शिबीराना पाठवणे.
- ५) अपंग मुलांची तपासणी करून घेवून ऑपरेशन करून घेणे. तसेच साहित्य साधन मिळवण्यास पाठ पुरावा करणे
- ६) गरोदर/स्तनदा मातांना अपंग मूल होवू नये म्हणून गृहभेटी/शिबीर कार्यक्रमाद्वारे माहिती देणे
- ७) योग्य आहार, स्वच्छता काळजी व योग्य वेळी औषध उपचार, वैद्यकिय सल्ला घेण्यास मातांना सक्षम करणे
- ८) दवाखान्यात बाळंतपण करणे तसेच लगेच स्तनपान देणे
- ९) आयोडिन युक्त मीठ आहारात वापरणे
- १०) योग्य आहार(पालेभाज्या)घेणे व लोहयुक्त गोळ्या खाणे.
- ८) परसबागेच महत्त्व - खेड्यात शहराप्रमाणे आहार, फळे, औषध लगेच उपलब्ध होवू शकत नाही. पैसा, वेळ, प्रवासाचे साधन, अज्ञानामुळे मुलांमध्ये अपंगत्व येवू शकते. त्यासाठी परसबाग हा एक पर्याय होवू शकतो. परसबागेत शेवगा, अबू, मेथी, लालभोपळा, कोथिंबीर, माठ, मुळा, चंदनबटवा, हादगा, पपई, गाजर, हिरवी मिरची, विलायती चिंच, आंबा अशा अनेक प्रकारच्या भाज्या व डाळी मधून जीवनसत्वे मिळतात. लहानपणापासून मुलांना सर्व प्रकारच्या पालेभाज्या, भाज्या, फळे यांचा योग्य वापर करून शरिराची गरज आहारातून भरून काढता येते. परसबागेसाठी कमी जागा, वाया जाणारे पाणी व जास्त लक्ष/काळजी घ्यावी लागत नाही अशा प्रकारच्या भाज्या असतात परंतु याचा वापर

करण्याचे प्रशिक्षण व महत्व पटवून दिल्यास, घरच्या घरी परसबागा तयार होतील व सदृढ बालके व माता तयार होतील.

सौ.पी.एस.भागवत (पर्यवेक्षिका)
एकात्मिक बालविकास सेवा योजना
ता. मुळशी जि.पुणे.

अपंगत्व प्रतिबंध व पुनर्वसन पर्यवेक्षकाची भूमिका व परसबागेचे महत्व

अपंग म्हटले की साधारणपणे व्हीलचेअर वर बसलेली व्यक्ती आपल्या डोळ्यासमोर येते. परंतु सर्वसाधारण (नॉर्मल) आयुष्य जगण्याच्या ज्या ज्या कारणांमुळे मर्यादा येतात, मग ते शारिरीक असो, मानसिक असो, बौद्धिक असो, इंद्रियांची असमर्थता असो किंवा एखादया रोगामुळे व अपघातामुळे आलेले परावलंबित्व असो हे सर्व अपंगत्वामध्येच मोडते.

अपंगत्व जन्मापासूनही असू शकते, जन्मानंतरही येऊ शकते. समाजाचा अशा व्यक्तिकडे बघण्याचा दृष्टीकोन वेगळा असतो. १९८९ च्या आंतरराष्ट्रीय अपंग वर्षापासूनच अपंगांसाठी शिक्षण ही संकल्पना अस्तित्वात आली.

अपंग व्यक्तींना सक्षम बनवून त्यांना समाजाच्या मुख्य प्रवाहात सामिल करून घेण्याच्या उद्देशाने महाराष्ट्र शासनाच्या सामाजिक न्याय तसेच इतर विभागां मार्फत अनेक कल्याणकारी योजना राबविण्यात येतात १९९५ -२५(क) नुसार याची अंमलबजावणी अपंग कल्याण आयुक्तालयात केली जाते.

- १) अपंगांच्या वाहनांना सर्व प्रकारच्या करातून सूट
- २) स्वच्छता गृहाची वेगळी व्यवस्था
- ३) तळमजल्यावरील एक खिडकी योजना
- ४) सर्व समावेशक शिक्षण
- ५) शिक्षण शास्त्र, अध्यापक पदविका, वैद्यकीय अभ्यासात राखीव जागा
- ६) सरळ सेवा भरती ३%, एस.टी. भाडे ७५%, संपूर्ण अंधासाठी सोबत्यास ५०% सवलत
- ७) अंध व अस्थिव्यंग व्यक्तिस रेल्वे प्रवास भाड्यात ७५% व कर्ण बधीर व त्याच्या सोबत्यास ५०% सवलत
- ८) अंध व ८०% पेक्षा जास्त अस्थिव्यंग व्यक्तिस देशांतर्गत विज्ञान प्रवासासाठी एकीकडील प्रवास भाड्यात ५०% सवलत.
- ९) संजय गांधी निराधार योजने अंतर्गत निराश्रीत व अपंग व्यक्तिस दरमहा २५० रु आर्थिक मदत केली जाते

अपंगत्व पुनर्वसन करणाऱ्या संस्था

- १) सावली असोसिएशन फॉर मॅटली रिटार्डेड अँड सेरेब्रल पाल्सी चिल्ड्रन, पुणे
- २) कामायनी स्कूल फॉर मॅटली हँडिकॅप, गोखलेनगर पुणे
- ३) दि पुना स्कूल फॉर गर्ल्स, पुणे कोथरुड
- ४) बाल कल्याण संस्था, पुणे.
- ५) अपंग कल्याणकारी संस्था, पुणे
- ६) रेडक्रॉस कर्णबधीर विद्यालय, गांधी रोड, पुणे

अपंगत्व येण्याची काही ढोबळ कारणे आहेत

- १) रक्तातील, नात्या मधील लग्न
- २) जर्मन गोवर (रुबेला) चा अभाव

वरील कारणांवरून अपंगत्व येत असल्याने सदर कारणां बाबत जनजागृती होणे आवश्यक आहे. त्या दृष्टीकोणातून अंगणवाडी सेविकेच्या सहकार्यामुळे गृहभेटी, महिला मेळावे, माता बैठका, पालक बैठका तसेच किशोरी मुलींच्या कार्यशाळेमधून प्रबोधन केले व त्यांना रुबेलाचे महत्व समजावून सांगितले. तसेच के.ई. एम. हॉस्पिटल मार्फत घेतलेल्या अपंगत्व प्रतिबंध कार्यशाळेस अंगणवाडी सेविका समवेत उपस्थित राहिले. प्रशिक्षणानंतर सदोष मुलांची यादी करून त्यांना योग्य उपचार मिळेपर्यंत पाठपुरावा केला.

अनेक लाभार्थ्यांना योग्य उपचार के.ई.एम. च्या माध्यमातून मिळाल्याने त्यांचे जगणे सुकर होण्यास सहकार्य झाले. मदत करणाऱ्या अनेक संस्थांकडून कार्यक्षम निर्मितीक्षम बालके निर्माण होवू लागली म्हणूनच सन २०१० मध्ये अपंगत्व असलेले निर्मितीक्षम बालक म्हणून मास्टर एस दिनेश (तामिळनाडू) व कुमारी मनीषा साहा (उदयपूर- दक्षिण त्रिपुरा) यांची निवड झाली.

“परसबागेचे महत्व”

कोणत्याही चांगल्या गोष्टीची सुरवात ही कष्टदाईच असते असे आता म्हणावेसे वाटते. कारण ग्रामिण भागामध्ये काम करीत असताना अनेक अडचणी येतात. महत्वाची अडचण असते ती आपले म्हणणे समोरच्याच्या गळी उतरवणे.

परसबागेचे महत्व पटवून देणे संदर्भातही असेच अनुभव येत गेले. प्रथम सांडपाण्यावर परसबाग ही मुळीच न पटणारी संकल्पना होती.त्याच बरोबर त्याचा वापर खाण्यासाठी? हे तर अजबच!

परंतु चांगले होणेसाठी, पटण्यासाठी काही कालावधी जावा लागतो हेच खरे. गृहिणींना पटवून सांगणे हे काम आम्ही बचत गटामधून प्रबोधन, टेलीव्हिजन, गृहभेटी माध्यमातून सुरु केले.

ज्या गृहिणींनी स्वतः परसबाग केल्या होत्या त्यांनाच स्वतः चे अनुभव सांगावयास सांगीतले व हळूहळू सर्वांनाच परसबागेचे महत्व समजले म्हणण्यास हरकत नाही असे म्हणावसे वाटते.

कारण पूर्वी परसबाग ही फक्त ग्रामीण संकल्पना होती.परंतु आज मात्र ती शहरा पर्यंत पोहोचली आहे. शहरी लोकांना देखील तिने भुरळ घातली आहे. म्हणूनच फ्लॅट संस्कृती असून देखील लोकांनी टेरेस, बाल्कनीमध्ये परसबाग फुलवलेली आपल्याला दिसून येईल. परसबागेमुळे उन्हाळ्यात गारवा/थंडावा व हिवाळ्यात उबदारपणा मिळतो हे सर्वांनाच पटलेले आहे.

सौ.सुजाता सुनिल जाधव,
पर्यवेक्षिका कुंजीरवाडी,
प्रकल्प उरुळीकांचन.

Published by : Dr. V. S. Padbidri for KEM Hospital Research Centre, Rasta Peth, Pune 411 011.
Telephone : 66037336 **FAX :** 26125603
E-mail : kemvnr@vsnl.net